

Αρχική σελίδα>Δικαστικές διαδικασίες>Αστικές υποθέσεις>Διεξαγωγή αποδείξεων

Διεξαγωγή αποδείξεων

Κάτω Χώρες

1 Βάρος της απόδειξης

Το ολλανδικό δικονομικό δίκαιο βασίζεται στην αρχή ότι «όποιος επικαλείται ένα πραγματικό περιστατικό οφείλει να το αποδείξει». Με άλλα λόγια, ο διάδικος φέρει το βάρος της απόδειξης των πραγματικών περιστατικών ή των δικαιωμάτων που επικαλείται για νομικούς σκοπούς. Ωστόσο, το βάρος της απόδειξης μπορεί να κατανέμεται διαφορετικά σύμφωνα με συγκεκριμένους ισχύοντες κανόνες ή τις αρχές της κοινής λογικής και της ευθυδικίας.

1.1 Ποιοι είναι οι κανόνες που διέπουν το βάρος της απόδειξης;

Οι κανόνες που διέπουν τα αποδεικτικά μέσα ορίζονται στον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας (Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering) και εφαρμόζονται στις δίκες που εισάγονται με κλήση και με αίτηση, εκτός εάν η φύση της υπόθεσης αποκλείει την εφαρμογή τους. Δεν είναι υποχρεωτική η τήρησή τους στη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων, ενώ οι συνήθεις κανόνες απόδειξης δεν εφαρμόζονται αυτοδικαίως ούτε στις υποθέσεις διαιτησίας. Ωστόσο, στις υποθέσεις διαιτησίας οι διάδικοι μπορεί να συμφωνήσουν να τους εφαρμόσουν.

Οι κανόνες που διέπουν τα αποδεικτικά μέσα περιλαμβάνονται στα άρθρα 149 έως 207 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας.

1.2 Υπάρχουν κανόνες που εξαιρούν ορισμένα πραγματικά περιστατικά από το βάρος της απόδειξης; Σε ποιες περιπτώσεις; Είναι δυνατό στις περιπτώσεις αυτές να προσκομισθούν αποδείξεις περί της μη ισχύος συγκεκριμένου νόμιμου τεκμηρίου;

Το δικαστήριο θεωρεί ότι έχουν αποδειχθεί τα πραγματικά περιστατικά που επικαλέστηκε ένας διάδικος και για τα οποία δεν υπήρξε ανταπόδειξη (επαρκής) από τον αντίδικο. Υπάρχει, ωστόσο, μια εξαίρεση, και συγκεκριμένα σε περιστάσεις κατά τις οποίες η εν λόγω αποδοχή θα συνεπαγόταν έννομες συνέπειες που δεν είναι γνωστές στους διαδίκους. Σε αυτή την περίπτωση το δικαστήριο μπορεί να ζητήσει τη διεξαγωγή αποδείξεων.

Δεν απαιτείται η απόδειξη των περιστάσεων ή των πραγματικών περιστατικών που θεωρούνται πασίγνωστα ή αποτελούν διδάγματα της κοινής πείρας. Το δικαστήριο μπορεί να χρησιμοποιεί τα παραπάνω ανεξάρτητα από το αν τα επικαλέστηκαν οι διάδικοι. Ως «περιστάσεις ή πραγματικά περιστατικά που θεωρούνται πασίγνωστα» νοούνται οι περιστάσεις ή τα πραγματικά περιστατικά που ο καθένας γνωρίζει ή μπορεί να γνωρίζει. Ως «διδάγματα της κοινής πείρας» νοούνται οι γνώσεις και η πείρα που είναι κοινό κτήμα όλων των πολιτών της ολλανδικής κοινωνίας. Επίσης δεν απαιτείται η απόδειξη των πραγματικών περιστατικών που συνάγει το δικαστήριο κατά τη διάρκεια της δίκης – των επονομαζόμενων «δικαστικών τεκμηρίων».

Ενίοτε ο νόμος προβλέπει νόμιμα τεκμήρια. Ορισμένα πραγματικά περιστατικά ή περιστάσεις θεωρούνται τόσο εύλογα/-ες που δεν απαιτείται η (περαιτέρω) απόδειξη από τον διάδικο που τα προτείνει. Το δικαστήριο μπορεί επίσης να χρησιμοποιεί τα διδάγματα της κοινής πείρας για να συνάγει νόμιμα τεκμήρια ως προς συγκεκριμένα πραγματικά περιστατικά που προβάλλονται ενώπιόν του. Σε αυτή την περίπτωση, ο αντίδικος έχει τη δυνατότητα να αντικρούσει το νόμιμο τεκμήριο. Υπάρχουν επίσης και ειδικές περιπτώσεις. Για παράδειγμα: κατά το δίκαιο της οδικής κυκλοφορίας, ο οδηγός αυτοκινήτου που συγκρούεται με ποδηλάτη ή πεζό ευθύνεται σε καταβολή αποζημίωσης για σωματική βλάβη, εκτός αν μπορεί να αποδειχθεί ότι το ατύχημα οφειλόταν σε λόγους ανωτέρας βίας. Άλλο παράδειγμα είναι η περίπτωση που ένας εργαζόμενος προβάλλει αίτημα αποζημίωσης για σωματική βλάβη που υπέστη σε ώρα εργασίας. Σε αυτή την περίπτωση, ο εργοδότης θα κληθεί να αποζημιώσει τον εργαζόμενο για την εν λόγω σωματική βλάβη, εκτός αν προσκομιστούν αποδείξεις από τις οποίες να προκύπτει ότι επιδείχθηκε πλήρως η απαιτούμενη επιμέλεια ή ότι ο εργαζόμενος ευθύνεται για δόλια πράξη ή υπαίτια πλημμελή συμπεριφορά.

1.3 Σε ποιο βαθμό πρέπει το δικαστήριο να πεισθεί για ένα πραγματικό περιστατικό ώστε να βασίσει την απόφασή του στην ύπαρξη αυτού του πραγματικού περιστατικού;

Το δικαστήριο αξιολογεί ελεύθερα τις αποδείξεις εκτός αν άλλως ορίζει ο νόμος. Αυτή η εξαίρεση αφορά τους κανόνες που διέπουν την αποδεικτική αξία των αποδείξεων, ως αμάχητων τεκμηρίων. Σε περίπτωση αμάχητων τεκμηρίων, το δικαστήριο οφείλει να αποδεχθεί ως αληθή συγκεκριμένα είδη απόδειξης ή τουλάχιστον να αναγνωρίσει την αξία τους. Και πάλι όμως επιτρέπεται η ανταπόδειξη.

Τα δικαστήρια μπορούν να βασίζουν τις αποφάσεις τους μόνον στα πραγματικά περιστατικά που πληρούν επαρκώς τους κανόνες της απόδειξης.

2 Διεξαγωγή αποδείξεων**2.1 Απαιτείται πάντοτε αίτηση διαδίκου για τη διεξαγωγή των αποδείξεων ή μπορεί ο δικαστής σε ορισμένες περιπτώσεις να πραγματοποιήσει τη διεξαγωγή των αποδείξεων αυτεπαγγέλτως;**

Σε ορισμένες υποθέσεις (έλεγχος λογαριασμών, μαρτυρική κατάθεση), έπειτα από αίτημα διαδίκου, το δικαστήριο αναθέτει στον αντίδικο το καθήκον απόδειξης. Το δικαστήριο μπορεί επίσης να το πράξει αυτεπαγγέλτως, δηλαδή με δική του πρωτοβουλία.

Παρομοίως, το δικαστήριο μπορεί να διατάξει πραγματογνωμοσύνη ή μετάβαση ή αυτοψία, έπειτα από σχετικό αίτημα ενός διαδίκου ή αυτεπαγγέλτως. Ο πραγματογνώμονας διορίζεται από το δικαστήριο, υποβάλλει την έκθεσή του ενώπιον δικαστηρίου, και το δικαστήριο αναλαμβάνει τη διενέργεια αυτοψίας. Οι διάδικοι οφείλουν να παρέχουν συνδρομή στην κατάρτιση των εκθέσεων πραγματογνωμοσύνης.

Οι διάδικοι δικαιούνται να γνωστοποιούν τις απόψεις τους και να προβάλλουν αιτήματα τόσο κατά τη σύνταξη της έκθεσης πραγματογνωμοσύνης όσο και κατά την αυτοψία.

2.2 Ποιες είναι οι ενέργειες μετά την έγκριση της αίτησης διαδίκου σχετικά με τη διεξαγωγή αποδείξεων;

Ο διάδικος που έχει την άδεια του δικαστηρίου να προσκομίσει αποδείξεις ή φέρει το βάρος της απόδειξης οφείλει να προσκομίσει αποδείξεις των πραγματικών περιστατικών και/ή των περιστάσεων που επικαλείται. Σε κάθε περίπτωση, επιτρέπεται η ανταπόδειξη από τον αντίδικο, εκτός αν το απαγορεύει ο νόμος.

2.3 Σε ποιες περιπτώσεις μπορεί το δικαστήριο να απορρίψει αίτηση διαδίκου για συγκέντρωση αποδεικτικών στοιχείων;

Το δικαστήριο απορρίπτει τις αποδείξεις που δεν συναρτώνται με την υπόθεση, που δεν είναι επαρκώς προσδιορισμένες (υπερβολικά αόριστες), είναι εκπρόθεσμες ή επουσιώδεις. Οι αποδείξεις που προσκομίζονται δεν μπορεί να μη ληφθούν υπόψη λόγω της εικαζόμενης έκβασής τους.

2.4 Ποια είναι τα διάφορα αποδεικτικά μέσα;

Στις Κάτω Χώρες ισχύει ο κανόνας της ελεύθερης απόδειξης, ότι δηλαδή καταρχήν επιτρέπεται να προσκομίζονται αποδείξεις σε οποιαδήποτε πρόσφορη μορφή, εκτός αν άλλως ορίζει ο νόμος. Ο νόμος προσδιορίζει ορισμένα είδη απόδειξης (ενδεικτικά):

συμβολαιογραφικές πράξεις και δικαστικές αποφάσεις

έλεγχος λογαριασμών, αρχείων και εγγράφων

μαρτυρικές καταθέσεις

γραπτές ή προφορικές εκθέσεις πραγματογνωμοσύνης και επιτόπιες μεταβάσεις και αυτοψίες.

2.5 Ποιες είναι οι μέθοδοι συγκέντρωσης αποδεικτικών στοιχείων από την κατάθεση μαρτύρων και σε τι διαφέρουν από τη συγκέντρωση αποδείξεων που προέρχονται από πραγματογνώμονα; Ποιοι είναι οι κανόνες που διέπουν την υποβολή γραπτών αποδεικτικών στοιχείων και εκθέσεων/γνωμοδοτήσεων πραγματογνωμόνων ;

Η απόδειξη με μάρτυρες πρέπει να επιτρέπεται από τον νόμο και διεξάγεται έπειτα από αίτημα διαδίκου ή αυτεπαγγέλτως όταν την επιβάλλει το δικαστήριο σε έναν διάδικο. Ως μάρτυρες μπορούν επίσης να καταθέσουν και οι διάδικοι (βλ. σημείο 3 παρακάτω). Σε περίπτωση απόδειξης με μάρτυρες, οι μάρτυρες καλούνται από τους διαδίκους.

Η απόδειξη με μάρτυρες διεξάγεται με τη μορφή κατάθεσης. Διεξάγεται σε συνεδρίαση του δικαστηρίου και παρέχεται με τη μορφή προφορικής κατάθεσης. Οι καταθέσεις των μαρτύρων γίνονται δεκτές ως απόδειξη μόνον εφόσον αφορούν πραγματικά περιστατικά για τα οποία οι μάρτυρες έχουν προσωπική γνώση. Η απόδειξη με μάρτυρες θα επιτρέπεται στον διάδικο που τη ζητά μόνον εάν τα πραγματικά περιστατικά που θα αποδειχθούν είναι υπό αμφισβήτηση και η απόδειξη με μάρτυρες μπορεί να βοηθήσει στην επίλυση της υπόθεσης.

Έπειτα από αίτημα διαδίκου ή αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο, οι πραγματογνώμονες μπορούν να προσκομίζουν γραπτές ή προφορικές εκθέσεις (άρθρο 194 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας). Σε περίπτωση γραπτής έκθεσης, το δικαστήριο ορίζει προθεσμία για την υποβολή της. Σε περίπτωση προφορικής έκθεσης, ο πραγματογνώμονας καταθέτει κατά την ημερομηνία της δικασίμου.

2.6 Υπάρχουν αποδεικτικά μέσα με μεγαλύτερη αποδεικτική αξία από τα άλλα;

Γίνεται διάκριση μεταξύ των αμάχητων και μαχητών τεκμηρίων. Σε περίπτωση αμάχητων τεκμηρίων, το δικαστήριο οφείλει να κάνει δεκτό ως αληθές το περιεχόμενο της απόδειξης ή να αναγνωρίσει την ισχύ του εν λόγω αποδεικτικού μέσου, όπως ορίζεται στον νόμο. Σε αυτή την περίπτωση, επιτρέπεται επίσης η ανταπόδειξη, εκτός αν ο νόμος το απαγορεύει. Τα δημόσια έγγραφα και οι αποφάσεις των ποινικών δικαστηρίων αποτελούν παραδείγματα αμάχητων τεκμηρίων. Το δικαστήριο καθορίζει ελεύθερα την αποδεικτική αξία των μαχητών τεκμηρίων.

2.7 Είναι υποχρεωτική η χρήση συγκεκριμένων αποδεικτικών μέσων για την απόδειξη ορισμένων πραγματικών περιστατικών;

Σε ορισμένες περιστάσεις ένα έγγραφο συνιστά πλήρη απόδειξη. Σε ορισμένες περιστάσεις ένα έγγραφο είναι επίσης κρίσιμο για τη θεμελίωση ενός συγκεκριμένου δικαιώματος. Όπως για παράδειγμα, ένα προγαμιαίο σύμφωνο ή μια διαθήκη. Για την απόδειξη της ύπαρξης ενός προγαμιαίου συμφώνου ή διαθήκης που έχει συνταχθεί από συμβολαιογράφο προσκομίζεται μια συμβολαιογραφική πράξη. Ο κωδικέλλος μπορεί επίσης να συνιστά απόδειξη. Ο κωδικέλλος είναι ένα χειρόγραφο, χρονολογημένο και υπογεγραμμένο έγγραφο που παραθέτει τις επιθυμίες του διαθέτη. Οι εν λόγω επιθυμίες μπορεί να αφορούν την κληροδοσία, μεταξύ άλλων, ενδυμάτων, κοσμημάτων και προσδιορισμένων οικοσκευών και βιβλίων. Δεν απαιτείται η επικύρωση του κωδικέλλου με συμβολαιογραφική πράξη.

2.8 Οι μάρτυρες υποχρεούνται από το νόμο να καταθέσουν;

Κύρια αρχή είναι ότι το πρόσωπο που κατά τον νόμο οφείλει να καταθέσει ως μάρτυρας, έχει καθήκον να το πράξει. Το καθήκον μαρτυρίας συνίσταται στην εμφάνιση στη δίκη και την κατάθεση της αλήθειας ενώπιον του δικαστηρίου.

2.9 Σε ποιες περιπτώσεις οι μάρτυρες μπορούν να αρνηθούν να καταθέσουν;

Σε ορισμένες περιστάσεις, ο μάρτυρας ενδέχεται να απαλλαγεί από την υποχρέωση μαρτυρίας.

Από την υποχρέωση μαρτυρίας μπορούν να εξαιρεθούν τα πρόσωπα που έχουν στενή προσωπική σχέση με κάποιον από τους διαδίκους. Σε αυτά περιλαμβάνονται οι σύζυγοι (και πρώην) ή οι καταχωρισμένοι σύντροφοι (και πρώην) διαδίκου, οι εξ αίματος ή εξ αγχιστείας συγγενείς διαδίκου ή του/της συζύγου του ή του/της καταχωρισμένου/-ης συντρόφου του έως και τον δεύτερο βαθμό – π.χ. γονείς, τέκνα, παππούδες, εγγόνια, αδελφια.

Ο μάρτυρας μπορεί επίσης να ζητήσει να εξαιρεθεί ως προς συγκεκριμένες ερωτήσεις, στις οποίες η απάντηση θα εξέθετε τον ίδιο ή έναν συγγενή εξ αίματος ή εξ αγχιστείας, ανιόντα ή κατιόντα ή συγγενή πλάγιας γραμμής δεύτερου ή τρίτου βαθμού, ή τον σύζυγο (και πρώην) του εν λόγω προσώπου ή τον καταχωρισμένο σύντροφο (και πρώην) στον κίνδυνο άσκησης ποινικής δίωξης (άρθρο 165 παράγραφος 3 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας).

Προβλέπεται επίσης εξαίρεση για λειτουργικούς λόγους. Αφορά πρόσωπα που λόγω του επαγγέλματος, της απασχόλησης ή άλλης κατάστασής τους (όπως οι κληρικοί, γιατροί, δικηγόροι και συμβολαιογράφοι) λαμβάνουν γνώση απόρρητων πληροφοριών, και έχουν υποχρέωση να τηρούν το απόρρητο.

2.10 Μπορεί ένα πρόσωπο που αρνείται τη μαρτυρία να υποστεί κυρώσεις ή να εξαναγκασθεί να καταθέσει;

Εάν ο μάρτυρας που έχει κλητευτεί με συστημένη επιστολή δεν προσέλθει στη δίκη, το δικαστήριο μπορεί να ορίσει μια ημερομηνία κατά την οποία ο μάρτυρας μπορεί να κλητευτεί με κλήση (επίδοση με δικαστικό επιμελητή), έπειτα από αίτημα του οικείου διαδίκου. Εάν και πάλι ο μάρτυρας δεν προσέλθει, το δικαστήριο μπορεί να διατάξει τη βίαιη προσαγωγή του από την αστυνομία. Εάν ο μάρτυρας προσέλθει αλλά αρνηθεί να καταθέσει, ο οικείος διάδικος μπορεί να ζητήσει από το δικαστήριο την προσωρινή του κράτηση για ασέβεια απέναντι στο δικαστήριο. Ο αιτών διάδικος θα πρέπει να καταβάλει τα έξοδα της προσωρινής κράτησης. Το δικαστήριο θα διατάξει την προσωρινή κράτηση μόνον εάν τη θεωρεί δικαιολογημένη για την εξακρίβωση της αλήθειας.

2.11 Υπάρχουν πρόσωπα τα οποία δεν επιτρέπεται να εξετάζονται ως μάρτυρες;

Καταρχήν, όλοι έχουν καθήκον μαρτυρίας, εκτός από όσους έχουν δικαίωμα να εξαιρεθούν (βλ. σημείο 2.9).

2.12 Ποιος είναι ο ρόλος του δικαστή και των διαδίκων κατά την εξέταση μάρτυρα; Υπό ποιους όρους μπορεί ένας μάρτυρας να εξεταστεί με τηλεδιάσκεψη ή άλλα τεχνικά μέσα;

Οι μάρτυρες καταθέτουν και εξετάζονται ενώπιον του δικαστηρίου. Οι διάδικοι και οι συνήγοροί τους μπορούν να θέτουν ερωτήσεις στους μάρτυρες. Το δικαστήριο μπορεί αυτεπαγγέλτως ή έπειτα από αίτημα διαδίκου να διατάξει την εξέταση των μαρτύρων κατ' αντιπαράσταση μεταξύ τους και με τους διαδίκους. Μετά την κατάθεση των μαρτύρων, το δικαστήριο μπορεί να θέσει ερωτήσεις στους διαδίκους και οι διάδικοι να θέσουν ερωτήσεις μεταξύ τους. Οι ολλανδικοί κανόνες που διέπουν τη διεξαγωγή αποδείξεων δεν περιλαμβάνουν ειδικές διατάξεις για την τηλεδιάσκεψη. Το ολλανδικό δίκαιο δεν απαγορεύει τη διαδικασία της τηλεδιάσκεψης και δεν υπάρχουν πρακτικές δυσκολίες στη διεξαγωγή της. Η διενέργειά της εναπόκειται στην κρίση του δικαστηρίου.

3 Αξιολόγηση των αποδεικτικών στοιχείων

3.1 Στις περιπτώσεις που τα αποδεικτικά στοιχεία δεν έχουν συγκεντρωθεί με νόμιμο τρόπο από διάδικο, μπορεί να τα χρησιμοποιήσει το δικαστήριο για την έκδοση της απόφασής του;

Οι παράνομες αποδείξεις μπορούν να χωριστούν στις αποδείξεις που αποκτήθηκαν παράνομα και στις αποδείξεις που χρησιμοποιούνται παράνομα. Η παράνομη συγκέντρωση των αποδείξεων δεν συνεπάγεται πάντοτε τον παράνομο χαρακτήρα της χρήσης τους. Εναπόκειται πάντοτε στη διακριτική ευχέρεια του δικαστηρίου να κρίνει το αν οι αποδείξεις θα πρέπει να θεωρηθούν παράνομες.

3.2 Γίνονται δεκτές ως αποδεικτικά στοιχεία οι μαρτυρίες των διαδίκων;

Οι διάδικοι της υπόθεσης μπορούν να εξεταστούν, αλλά οι καταθέσεις τους δεν θα συνιστούν απόδειξη υπέρ του διαδίκου που εξετάστηκε, εκτός αν η κατάθεση αποσκοπεί στην αποσαφήνιση άλλων ανεπαρκών αποδείξεων (άρθρο 164 παράγραφος 2 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας).

Τελευταία επικαιροποίηση: 09/02/2022

Την έκδοση αυτής της σελίδας στην εθνική γλώσσα διαχειρίζεται ο αντίστοιχος αρμόδιος επαφής του ΕΔΔ. Οι μεταφράσεις έχουν γίνει από την αρμόδια υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι τυχόν αλλαγές που επιφέρει η αρμόδια εθνική αρχή στο πρωτότυπο ενδέχεται να μην έχουν περιληφθεί ακόμα στις

μεταφράσεις. Η Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο δεν αναλαμβάνουν καμία απολύτως ευθύνη όσον αφορά πληροφορίες ή δεδομένα που περιέχονται ή αναφέρονται στο παρόν έγγραφο. Βλ. την ανακοίνωση νομικού περιεχομένου για τους κανόνες πνευματικής ιδιοκτησίας που ισχύουν στο κράτος μέλος που είναι αρμόδιο για την παρούσα σελίδα.